

Utvärdering av funktionsrättsfrågor i media inför valet 2022

-Har media och andra informationskanaler tagit upp frågor som är viktiga för dig?

Sammanfattning

Inför riksdagsvalet hösten 2022 genomförde vi en enklare enkätundersökning via sociala medier för att söka svar på frågan om hur personer med funktionsnedsättning upplevde medias rapportering inför valet. 197 personer valde att svara på enkäten, **93 procent** uppgav att de har en funktionsnedsättning eller en kronisk sjukdom.

Resultatet av enkäten presenterades vid PSFunk seminariet den 23 nov. [Länk till seminariet på YouTube](#). Denna rapport redovisar frågorna, svaren och erbjuder en kortare analys av resultaten.

Några intressanta resultat:

- **1 av 4** svarade nej på frågan om de fått tillräcklig information för att veta hur de ska rösta?
- **96 procent** av de som svarar nej, uppger att medierna under valrapporteringen inte tagit upp frågor de bryr sig om.
- **För 16 procent** är det bristande tillgänglighet till information som står i vägen för deras möjlighet att rösta.

Valdeltagandet i Sverige

Valdeltagandet har sjunkit något sedan 2018. Då röstade 87 procent av alla röstberättigade, i jämförelse med 2022 då 84 procent röstade.

Valdeltagandet skiftar också över landet. Det var högst i Lomma i Skåne med 89,1 procent och lägst i Haparanda med 64,2 procent.

Studier visar att faktorer som ålder, ursprungsland, civilstånd, utbildning och inkomst har betydelse för om man röstar. Andra faktorer som har betydelse är ett lågt förtroende för politiken, och en upplevelse av att man inte kan påverka och av politiskt utanförskap.

Valdeltagande bland personer med funktionsnedsättning är lägre än hos övriga befolkningen. Det visar Statistiska centralbyråns analys av valdeltagandet i riksdagsvalet 2018. Då röstade 84 procent av personer med funktionsnedsättning, jämfört med 91 procent i övriga befolkningen.

Lägre valdeltagande - vid valet 2018 **ca 7 procent** lägre än resten av befolkningen Delar man upp gruppen personer med funktionsnedsättning får man ytterligare siffror. Valdeltagandet skiljer sig mellan personer med olika typer av funktionsnedsättning.

- bland personer med intellektuell funktionsnedsättning röstade cirka 60 procent.
- bland personer med rörelsenedsättning cirka 66 procent.
- bland personer med synnedsättning cirka 81 procent.

Däremot finns inte någon skillnad bland personer med nedsatt hörsel eller svåra besvär av allergi och astma.

Funktionsrätt i politiken

I november 2017 beslutade riksdagen om nytt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken.

Målet formuleras så här:

”Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle

med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.”

Funktionshinderspolitiken ska inriktas mot:

- principen om universell utformning,
- befintliga brister i tillgängligheten,
- individuella stöd och lösningar för individens självständighet,
- att förebygga och motverka diskriminering.

2019 kom betänkandet Styrkraft i funktionshinderpolitiken med förslag om delmål och uppföljning för politiken. Hösten 2021 presenterade regeringen en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken. Uppföljningen ska pågå under tio år, mellan 2021 och 2031 med en halvtidsuppföljning efter fem år.

Enkät om valrapportering

Inför riksdagsvalet hösten 2022 valde vi att göra en enklare enkätundersökning via sociala medier för att söka svar på frågan om hur personer med funktionsnedsättning upplevde medias rapportering inför valet. Enkäten publicerades på Facebook och Twitter, den mejlades till medlemsförbund och ungdomsorganisationer och nådde ett obestämt antal mottagare. 196 personer valde att svara på enkäten.

Enkäten bestod av 10 frågor, som tar upp medias valrapportering inför riksdagsvalet 2022.

- **93 procent** av de svarande uppgav att de har en funktionsnedsättning eller en kronisk sjukdom.
- **Drygt 50 procent** prenumererar på en dagstidning, eller kvällstidning.
- **25 procent** svarade nej på frågan om de fått tillräcklig information för att veta hur de ska rösta.
- **96 procent** av de som svarar nej, uppger att medierna under valrapporteringen inte tagit upp frågor de bryr sig om.
- **För 16 procent** är det bristande tillgänglighet till information som står i vägen. I de öppna svaren tas bland annat upp behovet av mer lättläst information.

Val av mediekanal

Hur ofta använder du dig av följande medier?

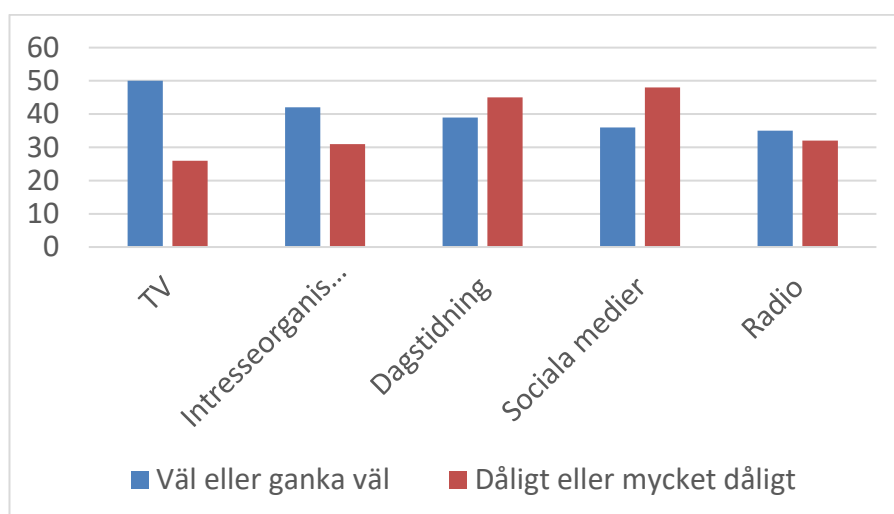
- **90 procent** använder sociala medier mycket eller ganska ofta.
- Motsvarande siffra för TV är **79 procent**
- Dagstidningar/kvällstidningar **72 procent** och radio **55 procent**.

Resultatet visar att sociala medier är mycket viktiga för informationsinhämtning, men även att TV och dagstidningar har stor betydelse, troligen även för rapportering inför valet.

Hur väl har medier och andra informationskanaler förmedlat information inför valet?

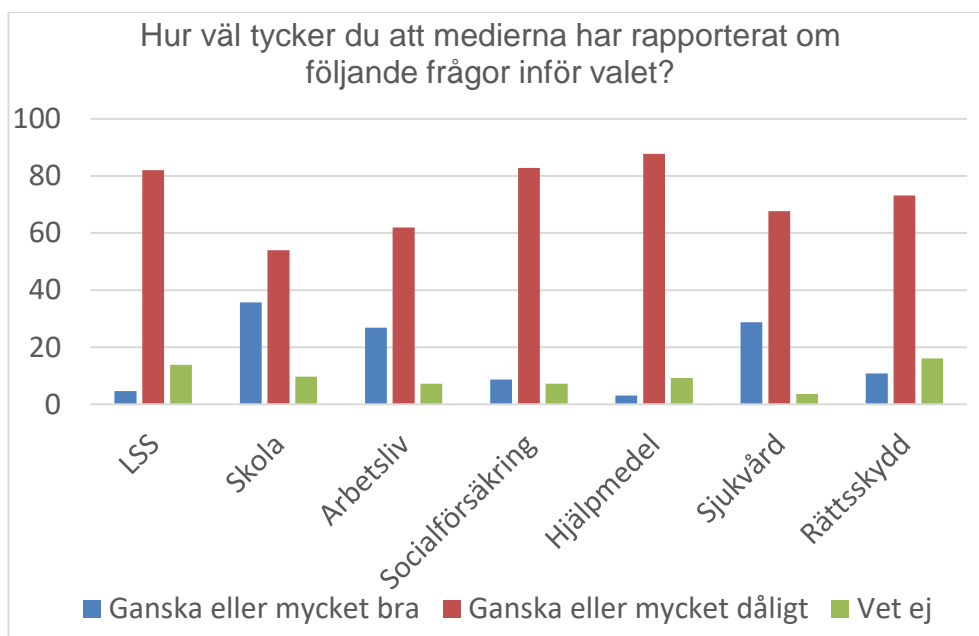
- **50 procent** tycker att TV förmedlat information inför valet mycket väl eller ganska väl.
- Drygt **42 procent** tycker att intresseorganisationer förmedlat valinformation mycket eller ganska väl.
- Motsvarande siffra för dagstidningar/kvällstidningar är **39 procent**, sociala medier **36 procent** och radio **35 procent**.

Sammantaget är nöjdheten ganska låg när det gäller rapportering inför valet. Bästa på att förmedla är dock TV.

Rapportering av vissa specifika frågor

En av enkätfrågorna handlade om hur väl den svarande tyckte att media rapporterat om ett antal specifika frågor kopplade till funktionsnedsättning och kronisk sjukdom. 90 procent av de svarande uppger att frågor om hjälpmedel har lyfts ganska eller mycket dåligt. Drygt 80 procent anger samma brist för frågor om LSS och socialförsäkring.

Hur ofta tas frågor som upplevs viktiga upp i rapporteringen?

50 procent av alla svaranden uppger att det **mycket sällan** förekommit att frågor som är viktiga för dem funnits med i mediernas valrapportering.

16 procent av alla svarande tycker att medierna **ofta eller ganska ofta** tar upp frågor som är viktiga för dem.

Frågor som saknas i valrapporteringen

Många anger att de hade velat ha fler inslag om frågor som berör personer med funktionsnedsättning i vardagen. Som exempel önskas fler inslag om sjukvård, LSS, hjälpmedel, socialförsäkring, diskriminering, tillgänglighet och arbetsmarknad. Men också fler inslag om klimatet.

Öppna frågeställningar

Enkäten innehöll ett antal öppna frågeställningar. Nedan finns ett par exempel på öppna svar som vi upplever som representativa för en stor mängd av svaren.

Om du inte fått tillräcklig information för att veta hur du ska rösta, vad beror det på?

”Tyvärr handlade valet mest om kriminalitet och vem som bär skulden, inte om hur vi ska skapa ett bra och tillgängligt liv för alla...”

”Allt som handlar om människor med funktionsnedsättningar har det varit väldigt tyst om...”

”Inga frågor om färdtjänsten, förändringen av handikappersättningen eller annat som på minsta vis har koppling till min funktionsnedsättning.”

”Media är ganska dåliga på funktionshinderfrågor, men jag bryr mig om annat också, till exempel kriminalitet, integration och klimatfrågor, där det skrivs en massa. Jag känner mig kanske lite bortprioriterad som väljare, men framför allt känner jag mig bortprioriterad som människa, på grund av mina funktionsnedsättningar.”

”...denna grupp tas aldrig upp i någon form av frågeställningar.”

Slutsatser och diskussion

Trots målen för funktionshinderpolitiken och den ambitiösa strategin lyser ofta funktionsrättsperspektivet med sin frånvaro i politiken. Exempelvis saknas perspektivet i de konsekvensanalyser som görs inom ramen för olika statliga utredningar, för förslag och beslut.

Inför riksdagsvalen driver Funktionsrätt Sverige egna valfrågor. Inom ramarna för vårt valarbete har vi inför de senaste valen genomfört partienkäter där vi ställer frågor kring partiernas funktionsrättspolitiska program och om specifika frågor som är relevanta för personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom.

Det är tydligt för oss att de flesta partier inte har någon genomtänkt politik på funktionsrättsområdet. Partisvaren på våra frågor är ofta grunda och inte satta i samband med andra frågor. Det är nödvändigt att ställa sig frågan varför det är på det sättet. Saknas det förväntningar från väljarna när det gäller funktionsrättsfrågor? Saknar frågorna relevans i jämförelse med andra områden? Saknas det rentav kunskap hos partierna om funktionsrättsperspektivets självklara plats i samtliga politikområden?

Samma förhållningssätt tycker vi oss se i medias valrapportering. Funktionsrättsperspektivet står sällan på agendan. Om och när frågor kopplade till funktionsrätt tas upp, är det ofta specifika frågor som LSS och då vanligen personlig assistans som diskuteras, frikopplat från det bredare välfärdsperspektivet.

Diskuteras exempelvis pensioner, nämns inte sjuk- och aktivitetsersättning, trots att det handlar om samma system.

Om elevers bristande måluppfyllelse i skolan diskuteras, nämns inte bristande stöd till elever med funktionsnedsättning. Det verkar följaktligen vara svårt för både partierna och media att applicera funktionsrättsperspektivet på de breda frågorna.

Vår enkät bekräftar delvis vår upplevelse av medias bristande rapportering. Det mest uppseende resultatet är att 1 av 4 av de svarande upplever att de inte fått tillräcklig information för att veta hur de ska rösta. 96 procent av dessa anger att frågor som är viktiga för dem inte tas upp i media. 16 procent hänvisar till att informationen är otillgänglig.

Det är allvarligt och eftersom drygt 70 procent av de svarande har TV och dagstidningar och cirka 55 procent radio, som sina viktigaste mediekanaler, faller en del av ansvaret för den bristande informationen på dessa.

Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd att sända tv och sökbar text-tv till de reklamfinansierade tv-kanalerna. Radio-och TV-lagen (2010:696)¹ ligger till grund för sändningstillstånden, som bland annat innehåller krav på tillgänglighet.

Public Service-bolagen; Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio AB samt Sveriges Radio har uppdraget att bedriva verksamhet i allmänhetens tjänst och har också de av regeringen beviljade sändningstillstånden² att förhålla sig till. Verksamheten ska präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. Det är särskilt viktigt att SVT slår vakt om programområden som är betydelsefulla för allmänheten.

Programföretagen har enligt nuvarande sändningstillstånd³ i uppdrag att spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen. Speglingsuppdraget innebär ett krav på att spegla den variation som finns i befolkningen med perspektivet att människor är olika, exempelvis i fråga om kön, ålder, etnisk och kulturell bakgrund, tillhörighet till en eller flera av de nationella minoriteterna, religion, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och funktionsförmåga. Dessutom ska nyhetsförmedlingen ha olika perspektiv så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter.

Funktionsrätt Sverige har en pågående dialog med public service-bolagen om bland annat speglingsuppdraget och vi har nämnt behovet av att bolagen tar initiativ till en oberoende transparent analys, som kontinuerligt följs upp, gällande innehållet med avseende på spegling.

Indikation på bristande valrapportering

Även om antalet svarande på Funktionsrätt Sveriges enkät (197 personer) är begränsat ger resultatet en fingervisning om hur

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/radio--och-tv-lag-2010696_sfs-2010-696

² <https://www.mprt.se/sanda-och-publicera-media/public-service/>

³ <https://www.regeringen.se/4a73d0/contentassets/9657b451d2054254b61e0e7d0ca24e44/ett-modernt-public-service-nara-publiken--villkor-20202025-prop.-201819136.pdf>

målgruppen personer med funktionsnedsättning upplever valrapporteringen. Upplevelsen är att media delvis brister i frekvens, bredd och djup både när det gäller specifika funktionsrättsfrågor och det breda funktionsrättsperspektivet.

För personer som själva lever med funktionsnedsättning eller är anhöriga till någon med funktionsnedsättning kan det innebära att det saknas förutsättningar att genom media få information för att kunna göra ett informerat val. För de som inte berörs direkt riskerar den bristande rapporteringen att leda till att frågorna förblir osynliga och marginaliserade. Vi vet också att en känsla av politiskt utanförskap ökar risken för att en person avstår från att rösta. Samtliga konsekvenser är allvarliga för demokratin.

Sammantaget visar situationen att det både från politiskt håll och från massmedia saknas ett intresse och ett ansvar för att uppmärksamma funktionsrättsfrågor. Det innebär i sin förlängning att Sverige inte fullt ut lever upp till artikel 29 i FN:s funktionsrättskonvention⁴ när det gäller rätten att säkerställa att personer med funktionsnedsättning effektivt och fullständigt kan delta i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra.

Några medskick till medieproducenter är att:

- ta ansvar för att spegla **hela** befolkningens perspektiv också med avseende på bredare samhällsfrågor. **Baserat på resultaten som lyfts i denna rapport innebär det att lägga ett funktionsrättsperspektiv på samtliga frågor, exempelvis i nyhetsinnehåll.**
- **I högre utsträckning lyfta sakfrågor som är viktiga för personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom.** Några exempel som tas upp i vår enkät är LSS, hjälpmedel, socialförsäkring, tillgänglighet och arbetsmarknad.
- **Tillse Se till att allt innehåll på alla plattformar är tillgängligt för alla.**

⁴ <https://toolkit.funktionsrattskonventionen.se/artikel-29-deltagande-i-det-politiska-och-offentliga-livet/>

Enkäten

Har media och andra informationskanaler tagit upp frågor som är viktiga för dig?

Den här enkäten vänder sig till dig som lever med en funktionsnedsättning eller en kronisk sjukdom.

Vi vill veta hur du upplever medierapporteringen inför valet i frågor som är avgörande för dina livsvillkor.

Det tar högst 5 minuter av din tid att fylla i enkäten och dina svar är mycket värdefulla för oss. OBS! Du är helt anonym!

Resultaten kommer att presenteras under hösten vid en gemensam konferens med public service-företagen SVT, SR och UR och de kommer också att ligga till grund för Funktionsrätt Sveriges påverkansarbete inför nästa val.

Frågor

**1. Har du en funktionsnedsättning eller en kronisk sjukdom?
(Frivilligt att svara!)**

Ja

Nej

2. Tillhör du någon funktionsrättsorganisation? (Valfritt att svara!)

Ja

Nej

3. Prenumererar du på en dagstidning eller kvällstidning, papper eller digitalt? (Frivilligt att svara!)

Ja

Nej

4. Har du fått tillräcklig information för att veta hur du ska rösta?

Ja

Nej

Vet ej

5. Hur ofta använder du dig av följande medier? Här kunde respondenten för varje mediekanal nedan välja mellan alternativen:

Mycket ofta, Ganska ofta, Ganska sällan eller Mycket sällan.
Respondenten erbjöds att kommentera sitt svar.

Radio (även sändningar och kortare klipp på webben)
TV (även sändningar och kortare klipp på webben)
Dagstidningar och kvällstidningar (på papper och på webben)
Sociala medier (Facebook, Instagram, Youtube, TikTok eller andra sociala kanaler)
Andra medier

6. Hur väl tycker du att medier och informationskanaler förmedlat information till dig inför valet? Här kunde respondenten för varje mediekanalerna välja mellan alternativen: Mycket väl, Ganska väl, Ganska dåligt, Mycket dåligt eller Vet ej. Respondenten erbjöds att kommentera sitt svar.

Radio
TV
Dagstidningar/kvällstidningar
Sociala medier
Intresseorganisationer (t ex Funktionsrätt Sverige och andra funktionshindervisorganisationer)

7. Om du inte fått tillräcklig information för att veta hur du ska rösta (Om respondenten svarat nej på fråga 4), vad beror det på? (du kan ange båda alternativen). Respondenten erbjöds att kommentera sitt svar!

Bristande tillgänglighet
Medierna har inte tagit upp de frågor jag bryr mig om

8. Hur ofta har frågor som är viktiga för dig funnits med i mediernas valrapportering? Respondenten erbjöds att kommentera sitt svar.

Mycket ofta
Ganska ofta
Ganska sällan
Mycket sällan
Vet ej

9. Hur väl tycker du att medierna har rapporterat om följande frågor inför valet? Här kunde respondenten för varje fråga välja

mellan alternativen: Mycket väl, Ganska väl, Ganska dåligt, Mycket dåligt eller Vet ej. Respondenten erbjöds att kommentera sitt svar.

LSS

Skolan

Arbetslivet

Socialförsäkring (t ex sjuk- och aktivitetsersättning)

Hjälpmedel

Sjukvård

Rättsskydd

10. Har du saknat någon annan fråga under valrapporteringen?

Ange gärna vilken/vilka frågor! (Valfritt att svara!)